

■ ■ ■ ■ ■

Rondetafelgesprek over beroepsethiek

Maatschappelijke verantwoordelijkheid wordt groter

Moet je een tuchtklacht indienen tegen een lid dat veroordeeld is door de strafrechter? Het bestuur van het RB worstelt met deze vraag, nadat het Openbaar Ministerie hierover een brief stuurde. De vereniging is er om leden te helpen, niet om aan te klagen. Maar het bestuur wil ook niet weglopen voor de maatschappelijke verantwoordelijkheid, zo blijkt tijdens een rondetafelgesprek met Paul Cramer, Guido de Bont en Vincent Leenders, onder leiding van Eli Hendriks.

tekst: Lex van Almelo | foto's: Raphaël Drent

Directe aanleiding voor het rondetafelgesprek was dus genoemde brief van het OM en een gesprek daarover tussen bestuur en directie van het RB en Vincent Leenders, landelijk coördinator fraudebestrijding van het Functioneel Parket, onderdeel van het Openbaar Ministerie. Gegeven

ook een vrij recent interview in Het Financieel Dagblad met een FIOD-medewerker en een officier van justitie over het aanpakken van facilitators in het notariaat en de accountancy, vond het RB het de hoogste tijd worden voor een rondetafelgesprek over de positie van de belastingadviseur met enkele personen die vanuit verschillende invalshoeken met deze heikele materie van doen hebben. Aldus zetten zich op 17 december jl. aan tafel:

- mr. E.E.J.C. (Eli) Hendriks RB, lid van de redactieraad van Het Register en hier in de hoedanigheid van gespreksleider;
- mr. V.S.T. (Vincent) Leenders, zoals gezegd landelijk coördinator fraudebestrijding bij het OM en voormalig belastingadviseur;
- prof. mr. dr. G.J.M.E. (Guido) de Bont, hoogleraar belastingrecht, advocaat en RB-docent; en
- dhr. P.I.M. (Paul) Cramer RB, portefeuillehouder kwaliteit, integriteit en tuchtrecht in het RB-bestuur.

Nu de hoofdpersonen zijn geïntroduceerd, kan de discussie beginnen. Gespreksleider Hendriks trapt af:

Heeft het Openbaar Ministerie na de bankiers en accountants nu ook de jacht geopend op de belastingadviseurs?
Leenders: 'Nee, absoluut niet, maar we kijken wel zonder

Jammer!

Het mag duidelijk zijn dat dit rondetafelgesprek beduidend aan inhoud had gewonnen als ook de Belastingdienst had willen aanschuiven. Vanzelfsprekend is deze organisatie hiervoor tijdig en meermaals uitgenodigd. De Belastingdienst heeft echter ten langen leste besloten niet op onze uitnodiging in te gaan. Alhoewel het eenieder vrij staat zijn eigen afweging te maken, past een dergelijke weigering naar onze mening niet in het beeld van samenwerking, transparantie en vooral ook van wederzijds respect zoals dat de laatste jaren door de Belastingdienst wordt uitgedragen. Zowel het bestuur van het Register Belastingadviseurs als de redactie van Het Register spreekt dan ook nadrukkelijk zijn, respectievelijk haar teleurstelling uit over de gevolgde handelwijze van de Belastingdienst.

Mr. S.F.J.J. (Sylvester) Schenk RB, hoofdredacteur Het Register

De deelnemers aan het rondetafelgesprek: v.l.n.r. Paul Cramer, Vincent Leenders en Guido de Bont, met op de rug gezien gespreksleider Eli Hendriks

meer kritisch naar de rol van de adviseur, zeker ook wanneer die het vertrouwen tegenover de Belastingdienst heeft geschaad. Voelt de beroepsorganisatie dat zelf ook zo?

Een van onze collega's is strafrechtelijk veroordeeld en heeft daarbij een beroepsverbod gekregen. Dat gaat wel heel erg ver. Nu komt het Openbaar Ministerie naar ons toe met strafzaken van individuele leden...

Leenders: 'Wij proberen beroepsorganisaties meer te betrekken bij wat wij zien. Daarna moet de organisatie zijn eigen piketpalen slaan. Bijvoorbeeld door een tuchtklacht in te dienen. Bij accountants hebben wij direct toegang tot de tuchtrechter, bij het RB niet. Dus moeten wij het bestuur vragen om eventueel een klacht in te dienen. Het is een stevig signaal als wij een zaak voor de strafrechter brengen, maar het is misschien nog steviger als de beroepsorganisatie zelf een lid voor de tuchtrechter daagt.'

Cramer: 'Het is voor het eerst dat wij zo'n brief hebben gekregen van het Openbaar Ministerie en inmiddels krijgen we vergelijkbare brieven van de Belastingdienst. Wij zijn onze gedachten aan het vormen over hoe wij hiermee omgaan. Het bestuur worstelt ermee. Wij zijn immers een vereniging van, voor en door leden. Eerder heeft het bestuur een standpunt bepaald over kwesties die aan de Raad van Tucht zijn voorgelegd en de moge-

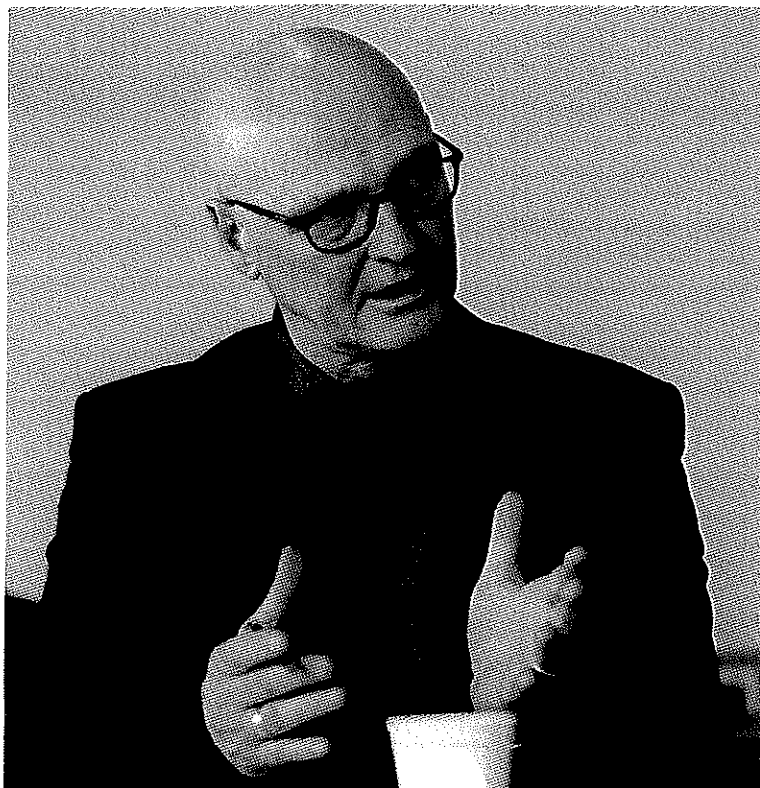
lijkheid die het bestuur heeft om zelfstandig in beroep te gaan tegen een uitspraak als we het daar niet mee eens zijn. Als bijvoorbeeld in een klacht ligt besloten dat een lid zich heeft verrijkt ten koste van de cliënt, moet de Raad van Tucht dat echt onderzoeken. En als de adviseur zich inderdaad heeft verrijkt, is royement de enige sanctie die daarbij past.'

En toen kwam die brief van het Openbaar Ministerie...

Cramer: 'Het signaal is uitstekend, maar wij willen als vereniging onze leden steunen, ook als die betrokken raken in een procedure.'

En wat als adviseurs het randje opzoeken? Zou het Openbaar Ministerie direct toegang moeten hebben tot de tuchtrechter? De Belastingdienst heeft dat wel.

Leenders: 'De Belastingdienst is belanghebbende en het Openbaar Ministerie niet direct. Wij geven het bestuur informatie en het bestuur moet onderzoeken wat de vereniging ermee doet. Maar of je nu rechtsbijstand moet geven aan een lid in een strafrechtelijke procedure? Dat zou ik apart vinden; strafrechtelijke verwijten gaan een stap verder dan het overtreden van de beroepsregels. Je hoeft het niet eens te zijn met het Openbaar Ministerie. Maar als wij vinden dat we iemand moeten

Eli Hendriks: heeft het OM nu ook de jacht geopend op de belastingadviseurs?

Paul Cramer: boefjes gaan er natuurlijk gewoon uit. Maar op welk moment is iemand een boefje?

dagvaarden en de rechter die persoon veroordeelt, moet je dan als vereniging zo'n lid nog willen helpen?' Cramer: 'Rechtsbijstand zou ik het niet willen noemen.

Dit ligt wel genuanceerder. Boefjes gaan er natuurlijk gewoon uit. Maar op welk moment is iemand een boefje? Dat is lastig te bepalen. In het onafhankelijke verenigingstuchtrecht heb je als bestuur primair en principieel een monitorende rol. Het signaal van het Openbaar Ministerie noopt het bestuur om onderzoek te doen. Afhankelijk van de uitkomst kan het bestuur besluiten om wel of geen tuchtklacht in te dienen. Maar het bestuur kan en wil niet op de automaat een verlengde arm van het Openbaar Ministerie zijn.'

Leenders: 'Ik ben ervoor dat de vereniging haar eigen afweging maakt. Maar als een lid strafrechtelijk veroordeeld wordt, moet je wel heel goed nadenken over de uitstraling die dat heeft. Ook naar je club toe. Je hoeft natuurlijk niet per se elke zaak voor te leggen aan de tuchtrechter, maar bij een strafrechtelijke veroordeling is dat eigenlijk onontkoombaar.' De Bont: 'Het kan ook zijn dat een zaak nog loopt en de veroordeling nog niet definitief is.' Leenders: 'Daarom moet het bestuur ook een eigen afweging maken.'

Vertrouwen

Uit onderzoek blijkt dat er onder wettelijk tuchtrecht veel meer zaken zijn dan onder verenigingstuchtrecht. Zou het RB ook wettelijk tuchtrecht moeten willen?

De Bont: 'Wettelijk tuchtrecht gaat alleen maar werken als je een wettelijk afgebakend beroep hebt.'

Kan het niet veel simpeler? In het accountantstuchtrecht staat gewoon dat iedereen een klacht kan indienen.

Leenders: 'Ik weet niet of het OM toegang moet hebben tot het tuchtrecht. Het forum voor het Openbaar Ministerie is de strafrechter. Als er gedoe is binnen een werkveld, proberen wij mee te werken aan de oplossing van het probleem. Soms door iemand in de cel te laten stoppen. En soms door de onderste steen boven te halen omdat we daar de middelen voor hebben. Je hoeft niet altijd het strafrecht uit te rollen. Maar als een adviseur zo ongelofelijk ten behoeve van zichzelf de fiscus heeft getild en als trusted party het vertrouwen van de Belastingdienst heeft beschaamd, past een strafrechtelijke sanctie en vragen wij of ook de beroepsorganisatie haar positie wil bepalen. Ik zeg niet dat de adviseur voor eeuwig uit het beroep moet worden gezet. Het strafrecht moet een louterende werking hebben, dus iemand moet de mogelijkheid hebben om terug te keren.'

Is horizontaal toezicht ook een strafverzwarende omstandigheid?

Leenders: 'Wanneer je het lidmaatschap van een vereniging als verkoopargument gebruikt, moet je je aan dat vertrouwen houden. Ook onder horizontaal toezicht.' De Bont: 'De Belastingdienst is nu begonnen met vierde-trancheboetes op te leggen. Daarbij wordt aangegeven dat het lidmaatschap van een beroepsvereniging een

strafverzwarende omstandigheid is. Als lid van de branchevereniging heb je ook een voorbeeldfunctie. Maar heb je als lid van het RB of de NOB een grotere voorbeeldfunctie dan iemand die nergens lid van is? Ik heb de leden van het RB en de NOB hoog zitten, maar om nu te zeggen dat het verschil met de ongeorganiseerde belastingadviseur zo groot is dat zij een twee keer zo hoge boete moeten krijgen? Want stel dat je 60 mille te weinig hebt opgegeven en het heffingsbelang is 30 mille, dan krijg je als lid van een beroepsvereniging 30 mille boete en als niet-lid 15 mille. En jij zegt dan: dat mag, want je hebt er commercieel lol van.'

Leenders: 'Ja, als jij je aansluit bij een beroepsorganisatie onderwerp je je er ook aan dat je meer in de wind staat en dat je meer kwaliteit moet leveren. Ik zou het lidmaatschap van de beroepsorganisatie dus meewegen bij het bepalen van de te eisen straf.' Cramer: 'Met andere woorden, men moet het lidmaatschap wel waarmaken in de praktijk.' Leenders: 'Precies.'

Vorig jaar legden een officier van justitie en iemand van de FIOD in Het Financieel Dagblad uit waarom zij tuchtklachten indienen tegen accountants. Zelfs bij een berisping kom je al bijna niet meer aan de bak. Gaat het niet ver om op die manier een professional uit te schakelen?

Leenders: 'Je hebt ook nog je beroepsethiek hoog te houden.'

Grenzen verkennen

Kranten schrijven dat Deutsche Bank een groot stuk van de belastingontwijking faciliteert. Zijn het Openbaar Ministerie en de Belastingdienst dan niet op de verkeerde paarden aan het wedden?

Cramer: 'Er wordt terecht een appel op ons gedaan om eerlijk het beroep uit te oefenen, maar je mag de grenzen verkennen. Wat is pleitbaar, wat is ontwijking en wat is fraude? Waar ligt de grens? Tien jaar geleden was je bij wijze van spreken nog de belangrijkste partner van de club als je Starbucks als klant had door de mogelijkheden binnen het fiscale speelveld te gebruiken. Nu moet je eruit, omdat die mogelijkheden worden gezien als ontoelaatbare belastingontduiking.'

Leenders: 'Bespreken adviseurs de grens met hun klanten?'

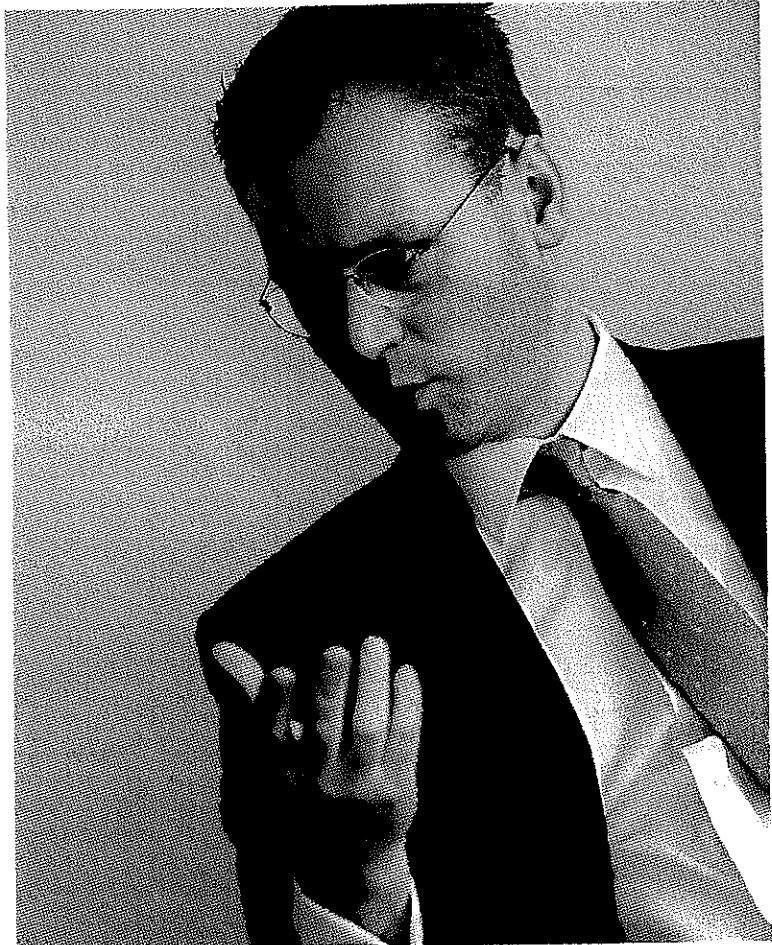
Cramer: 'RB-leden bedienen natuurlijk vooral het mkb, maar ik geloof zeker dat het vandaag de dag ook bij onze leden op de rol staat. Het wordt veel meer besproken dan vijftien jaar terug. Wij doen er ook echt iets aan in de vernieuwde beroepsopleiding en in de beroepsvaardigheden.'

Mag van de belastingadviseur meer ethiek worden verwacht?

Cramer: 'Ja, dat mag worden verwacht, dat is zo vanzelfsprekend.'

Maar mag hij dan ook de grenzen opzoeken voor de klant?

Leenders: 'Ethiek zit 'm in eerlijk feiten verzamelen en niet de ogen sluiten voor feiten die minder gunstig uitkomen. Je moet over alle feiten heen kijken en je afvragen: does it make sense? Klopt het verhaal dat je gepre-

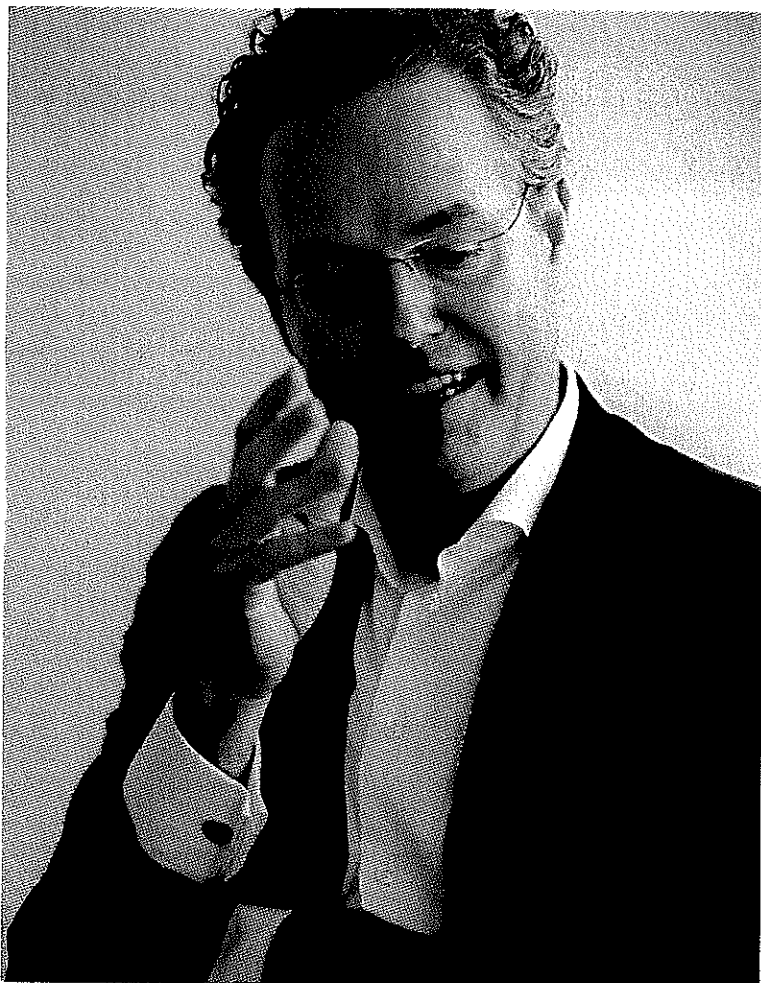
Vincent Leenders: ik zou zowel horizontaal toezicht als het lidmaatschap van de beroepsorganisatie meewegen bij het bepalen van de te eisen straf

senteerd krijgt? En dan moet je je rol pakken. Doe je dat niet, dan kun je worden meegesleurd in niet-integer gedrag of strafbare feiten en daar word je dan mogelijk op aangesproken.'

De Bont: 'Een goede adviseur heeft natuurlijk invloed op de feiten en kan die feiten ook zelf 'maken'. Bijvoorbeeld door een overname op een bepaalde manier te structureren. Als het advies dan honderd procent wordt opgevolgd, is er niets aan de hand. Maar je hebt altijd zwakkere elementen. Als er één uitvalt en er bijvoorbeeld een discutabele waarde wordt gehanteerd, stort het hele 'bouwwerk' in en dreigt opeens het strafrecht.'

Cramer: 'Maar dan overzie je wel het hele complex. Je moet er zeker van zijn dat een transactie of een constructie kan.'

Leenders: 'Daar ben ik het mee eens. Zorg dat je niet te weinig feiten krijgt en dat wat je aan het papier toevertrouwt, ook klopt. Natuurlijk heb je de vrijheid om te kijken hoe je bedrijven laat samengaan. Maar waar komen die bedrijven vandaan? Is het geen witwasconstructie? Besef dat mensen willen zeggen dat ze een gerenomeerd kantoor hebben ingeschakeld. Het is heel vervelend als je naar eer en geweten advies hebt gegeven en de FIOD later informatie komt halen. Ken je klant, zorg dat je dossiers op orde zijn en doe tijdig een Wwft-melding.'

Guido de Bont: de vraag is of je na een melding nog wel door kunt met de cliënt

Melden belastingadviseurs wel genoeg ongebruikelijke transacties?

De Bont: 'De landelijk witwas-officier klaagt nog steeds steen en been. Wát accountants en fiscalisten melden, is volgens haar goud, alleen melden ze veel te weinig.'

Speelt er ook een commercieel belang mee?

De Bont: 'Natuurlijk. Je mag je cliënt niet melden dat je gemeld hebt. De vraag is of je na een melding nog wel door kunt met de cliënt.'

Cramer: 'Het RB heeft met het Bureau Financieel Toezicht een toezichtarrangement gesloten: ervaren auditoren verrichten zelf een aantal onderzoeken naar onder meer de naleving van de meldplicht. Met het BFT is afgesproken om periodiek te overleggen over casuïstiek. Het is de bedoeling dat we die informatie meer gaan delen met de leden. Ik denk dat het gebrek aan awareness een van de redenen is dat er zo weinig wordt gemeld. Maar ook als de adviseurs zich meer bewust zijn van de meldplicht blijft het lastig.'

Leenders: 'Je moet ongebruikelijke transacties melden, niet verdachte transacties. In de praktijk wordt er pas gemeld als het verdacht is of als de kwestie al tien keer in de krant heeft gestaan. Natuurlijk is de belastingadviseur geen speurder; de Wwft is ook geen speurderswet.'

Moet de ongebruikelijke transactie altijd samenhangen met terrorismefinanciering en witwassen?

De Bont: 'Er valt heel veel onder witwassen. Bij inkeer is het duidelijk dat de lijn moet zijn dat er gemeld wordt. Maar ga je al melden als de feiten en de stukken jou de wenkbrauwen doen fronsen? Uiteraard ga je dan wel je cliënt bevragen. Maar je gaat pas melden als de antwoorden onbevredigend zijn.'

Cramer: 'Vragen stellen moet je bij dit soort zaken altijd al doen.'

Leenders: 'Bij inkeer moet je als adviseur een stevig gesprek voeren met je cliënten: je moet volledig inkeren en volledige openheid geven. Ik zie soms dat adviseurs informatieverzoeken van de fiscus heel juridisch benaderen: mogen ze die vraag wel stellen in relatie tot de aangifte? Of de belastingadviseur zegt tegen de klant: 'geef dat maar niet'. Of: 'zorg dat je daar geen stukken meer van hebt'. Dat vind ik te ver gaan. De belastingadviseur moet zijn cliënt helpen, maar is er niet om te assisteren bij fraude. Ook al heb je iemand al dertig jaar als cliënt.'

Poortwachter

In hoeverre zien belastingadviseurs voor zichzelf een rol als poortwachter weggelegd?

De Bont: 'De adviseur is zeker een poortwachter, omdat hij al heel wat fiscale 'ellende' filtert. Die rol komt hem ook zeker toe.' Leenders: 'Dat vindt het OM ook.' Cramer: 'Poortwachter is misschien niet helemaal de comfortabele bewoording. Maar ik denk wel dat je van de adviseur mag verwachten dat hij tegen zijn klant zegt: dit is binnen het speelveld en dat is erbuiten.'

De Bont: 'Hoe vul je de aangifte in? Accountants hebben kasten vol met regels, maar de advieswereld niet. Daar is de cliënt verantwoordelijk voor het aanleveren van het juiste feitencomplex en moet je alleen doorvragen als je twijfelt. Hoe verhoudt zich dit tot de maatschappelijke opvatting waarin de adviseur veel meer verantwoordelijkheid heeft voor een juiste aangifte? Ik denk dat de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de adviseur in de toekomst groter wordt.'

Cramer: 'Je mag verwachten dat het beroep mee gaat schuiven.'

De accountant wordt van oudsher gezien als de vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer. Is de belastingadviseur dat ook?

Cramer: 'Zeker.'

Meer maatschappelijke verantwoordelijkheid betekent ook: wettelijke regulering van het beroep.

Cramer: 'Onder de RB-leden zijn er duidelijk twee kampen. Het ene zegt: wettelijke regulering no way. En een groeiend kamp zegt: we hebben de lasten, geef ons dan ook maar de lusten.'

Leenders: 'Wettelijke regulering geeft ook rust.'

Hendriks tot besluit: '...en heeft commerciële voordelen: ze kunnen niet meer om je heen.' <<<